

Джейн Гудол * Дъглас Ейбрамс
и Гейл Хъдсън

КНИГА ЗА НАДЕЖДАТА
НАРЪЧНИК ЗА ОЦЕЛЯВАНЕ
В ТРУДНИ ВРЕМЕНА

София, 2022

THE BOOK OF HOPE

Copyright © 2021 by Jane Goodall and Douglas Abrams.
All rights reserved.

© Издателство „Изток-Запад“, 2022

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Мария Иванова, превод, 2022

© Деница Трифонова, оформление на корицата, 2022

ISBN 978-619-01-1037-8 (мека подвързия)
978-619-01-1038-5 (твърда подвързия)

ДЖЕЙН ГУДОЛ * ДЪГЛАС ЕЙБРАМС
и ГЕЙЛ ХЪДСЪН

КНИГА
ЗА
НАДЕЖДАТА

НАРЪЧНИК ЗА ОЦЕЛЯВАНЕ
В ТРУДНИ ВРЕМЕНА

Превод от английски
Мария Иванова

СЪДЪРЖАНИЕ

Покана към надеждата	11
----------------------------	----

I. КАКВО Е НАДЕЖДА?

Уиски и сос от боб суахили	17
Реална ли е надеждата?	22
Губила ли си някога надежда?	25
Може ли науката да обясни надеждата?	41
Как да запазим надеждата в моменти на изпитания?	46

II. ЧЕТИРИТЕ ИЗВОРА НА НАДЕЖДА СПОРЕД ДЖЕЙН

Първи извор

НЕВЕРОЯТНИЯТ ЧОВЕШКИ ИНТЕЛЕКТ	55
От праисторическа маймуна до господар на света	58
Полугрешници, полусветци	62
Нов универсален морален кодекс	67
Мъдрата(?) маймуна	72

Втори извор

УСТОЙЧИВОСТТА НА ПРИРОДАТА	77
Еко скръб	84
Воля за живот	91
Приспособяваш се или изчезваш	95
Грижа за Майката Природа	98
Спасение на ръба	102
Пъстрият гоблен на живота	107
Нуждаем се от природата	116

Трети извор

СИЛАТА НА МЛАДИТЕ ХОРА	121
Любов на безнадеждно място	129
„Не ми трябва надеждата ти“	136
Капка по капка вир става	140
Да отгледаш бъдещето	144

Четвърти извор

НЕПОБЕДИМИЯТ ЧОВЕШКИ ДУХ	152
Когато реша да изкача Еверест	155
Духът, който никога не се предава	161
Възпитаване на непобедимия дух у децата	169
Как непобедимият човешки дух ни помага да се излекуваме?	171
Нуждаем се един от друг	175

III. ДА СТАНЕШ ПРАТЕНИК НА НАДЕЖДАТА

Житейски път	183
Предизвикателства в Африка	202
От срамежлива млада жена до световен оратор	203
„Нека кажем, че е било мисия“	206
Съвпадение ли е?	210
Духовна еволюция	214
Следващото голямо приключение на Джейн	220
<i>Заклучение. Послание на надежда от Джейн</i>	229
<i>Благодарности</i>	239
<i>За допълнително четене</i>	245
<i>За авторите</i>	254

На мама, Ръсти, Луис Лики и Дейвид Сивобрад
ДЖЕЙН ГУДОЛ

На Хасан Едуард Карол
и всички, които се борят да намерят надежда
ДЪГ ЕЙБРАМС

(Институт „Джејн Гудол“ /Бил Уолоуър)

ПОКАНА КЪМ НАДЕЖДАТА

Живеем в трудни времена. На много места по света бушуват въоръжени конфликти, има расова и религиозна дискриминация, престъпления от омраза, терористични атаки, политическо залитане към крайната десница, което поражда демонстрации и протести, където твърде често се стига до насилие. Пропастта между богатите и бедните расте и разпалва гняв и тревога. Демокрацията е атакувана в много страни. На всичкото отгоре и пандемията от Ковид-19 причинява много страдания и смърт, води до загуба на работни места и икономически хаос по целия свят. А климатичната криза, временно изместена на заден план, е още по-голяма заплаха за нашето бъдеще – всъщност за целия живот на Земята, какъвто го познаваме.

Промените на климата не са нещо, което евентуално може да ни засегне в бъдеще – те ни засягат сега, като се изменя климатът по цялото земно кълбо: топят се ледовете, повишава се морското равнище, образуват се разрушителни мощни урагани, торнада и циклони. По цял свят се наблюдават тежки наводнения, продължителни суши, унищожителни пожари. За първи път са регистрирани пожари зад Полярния кръг.

Може би си мислите: „Джейн е на почти 90 години. Как може още да пише за надеждата, като знае какво се случва по света?

Може би се самозалъгва и не иска да се изправи срещу фактите.“ А аз съм напълно наясно с фактите. И има дни, в които се чувствам депресирана, дни, в които изглежда, че усилията, борбата и жертвите на толкова много хора, които воюват за социална и екологична справедливост, борят се с предразсъдъците, расизма и алчността, са обречени на загуба. Силите, бушуващи около нас – алчност, корупция, омраза, предразсъдъци, – са тези, които наивно си мислим, че ще можем да победим. Разбираемо е, че има дни, в които смятаме, че сме обречени да седнем и да гледаме как светът свършва „не с гръм, а с хленчене“ (Т. С. Елиът). Последните осем десетилетия бяха изпълнени с бедствия като 11 септември, училищни стрелби, самоубийствени атентати и т.н., както и с отчаянието, което някои от тези ужасни събития предизвикаха. Израснах по време на Втората световна война, когато светът бе пред хитлеристка и нацистка угроза. Преживях надпреварата във вървяването на Студената война, когато светът беше заплашен от термоядрен холокост и ужасите на многото конфликти, които осъдиха милиони хора по целия свят на мъчения и смърт. Като всички хора, които живеят достатъчно дълго, и аз съм минала през много мрачни периоди и съм видяла много страдание.

Всеки път, когато изпадна в депресия, се сещам за всички невероятни истории за смелостта, непоколебимостта и решителността на онези, които се борят със „силите на злото“. Защото – да, вярвам, че има зло сред нас. Но колко по-мощни и вдъхновяващи са гласовете на онези, които се изправят срещу него. И дори когато загубят живота си, гласовете им продължават да ехтят дълго след като са си отишли, давайки ни вдъхновение и надежда – надежда за върховната доброта на това странно, противоречиво човешко създание, което е еволюирало от маймуноподобно същество преди около шест милиона години.

Откакто започнах да пътувам по света през 1986 г., за да предупреждавам хората за вредите, които ние нанасяме – на обществото и на околната среда, – срещнах много хора, които казаха, че са загубили надежда в бъдещето. Особено гневни, депресирани или просто апатични бяха младите хора, които ми казаха, че ние сме опростили тяхното бъдеще и те се чувстват така, сякаш няма какво да направят. Но въпреки че е вярно, че ние не само компрометирахме, но и откраднахме тяхното бъдеще, като безмилостно изразходихме ограничените ресурси на нашата планета, без да помислим за бъдещите поколения, аз все пак смятам, че още не е твърде късно да поправим нещата.

Въпросът, който може би най-често ми задават, е: „Вярваш ли наистина, че има надежда за нашия свят? За бъдещето на нашите деца и внуци?“

Моят отговор е искрено „да“. Вярвам, че все още ни остава известно време, в което можем да започнем да възстановяваме вредите, които причинихме на нашата планета. Това време обаче изтича. Ако ни е грижа за бъдещето на нашите деца и това на техните деца, ако ни е грижа за здравето на природата, трябва да се обединим и да предприемем действия. Сега, преди да е станало твърде късно.

Каква е тази „надежда“, в която аз още вярвам, която ме мотивира да продължавам напред, да се боря? Какво разбирам под думата „надежда“?

Надеждата често не се разбира правилно. Хората си мислят, че това е просто пасивно пожелателно мислене. Че се надявам нещо да се случи, но аз не трябва да правя нищо за това. Това е точно обратното на истинската надежда, която изисква действия и ангажираност. Много хора са наясно с окаяното състояние на планетата, но не правят нищо, защото се чувстват безпомощни или нямат вяра. Ето защо тази книга е важна – надявам се (!), че тя ще помогне на хората да осъзнаят, че техните действия, колко-

то и дребни да им изглеждат, наистина ще доведат до промени. Кумулативният ефект на хиляди етични действия може да помогне да спасим и подобрим нашия свят за бъдещите поколения. И защо да предприемате някакви действия, ако наистина не се надевате, че те ще допринесат за промяна?

От книгата ще стане ясно какви са моите основания за надежда в тези трудни времена, но засега нека ви кажа, че без надежда всичко е изгубено. Тя е важна характеристика на оцеляването, благодарение на която видът ни го има още от времето на предците ни от Каменната ера. Определено и моето пътешествие би било невъзможно, ако няха надежда.

За всичко това и за още много говорим с моя съавтор Дъг Ейбрамс на страниците на тази книга. Дъг предложи книгата да е под формата на диалози, като „Книгата за радостта“, която той е написал заедно с Далай Лама и архиепископ Дезмънд Туту. В предстоящите страници Дъг влиза в ролята на разказвач и представя диалозите, които водихме в Африка и Европа. С негова помощ сега аз мога да споделя с вас това, което научих за надеждата през моя дълъг живот и работата ми сред природата.

Надеждата е заразна. Вашите действия ще заразят другите. Искрено желая тази книга да ви помогне да намерите утеха във време на мъка, посока във време на несигурност, смелост във време на страх.

Каним ви да се присъедините към нас в това пътуване към надеждата.

Д-р Джейн Гудол, пратеник на мира на ООН